

OPINIE

Lezersbrieven

Reageren?
lezers@demorgen.be

Burgervader

Als ouders en school telort-schieten in het bijbrengen van elementair fatsoen aan onze kinderen, dan heb ik er geen probleem mee dat de 'burger-vader' de leentie tracht op te vul-len. Als sociaal-democraat tweet Daniel Termont heel goed dat een effectieve aanpak van soci-ale achteruitstelling en ongelijk-heid grondvoorwaarden zijn voor een harmonieuze samenle-ving – en hij doet terzake ook wat gedaan moet worden. Maar hij weet evenzeer dat elementair fatsoen, bij jong en oud, ook broodnodig is om onze maatschappij leefbaar te houden. Onverschilligheid zou dodelijk zijn.

Jean Charles Van
Eeckhaute, Brussel

Brief aan Siegfried Bracke

Beste, ik waardeer oprecht het feit dat u de Lucerna-scholen (Gülen-beweging) positief bena-dert. Waar ik echter veel minder zeker van ben dan u, is of het succes van die scholen op artikel 56.2 van hun schoolreglement turgaat. Want zie, soortgelijk artikel zal u in even succesvolle Gülen-scholen in het buitenland vaak niet terugvinden. Wat wel een constante is, is de enorme inzet van hun leerkrachten en directies, en – enorm belangrijk – de uitstekende samenwerking tussen ouders en school, tot in de huiskamers toe. Overigens is mijn advies om meer zorg aan de dag te leggen bij het interpreteren van resultaten van PISA-proeven. Ik sta hiermee niet alleen. Maar dat neem ik u niet kwalijk, want het lijkt wel een constante. Tenzij ik bij het rijtje 'thuishoor van mensen' die op wetenschappelijke basis achter-stelling organiseren'. (Is dit laat-ste niet een beetje populistisch, Siegfried?)

Johan Leman, professor
emeritus KU Leuven

Klimaatpanel

'Klimaatramp toch nog niet voor morgen' kopt De Morgen boven een artikel over Richard Tol (*DM 10/4*). De Nederlandse klimaatwetenschapper vindt het laatste IPCC-rapport "te alar-mistisch" en stapte daarom uit het VN-klimaatpanel. Tol bracht al op 8 april een ander relaas op de Nederlandse radio. Hij be-treurt de berichtgeving, trekt

naar eigen zeggen de weten-schappelijke kwaliteit van het klimaatrapport niet in twijfel en heeft enkel een probleem met de toon van bepaalde passages in de "samenvatting voor beleids-makers". Aan de kans op kli-maatrampen is er met de hele discussie dus niets veranderd. Maar hoe zit het dan met die toon van de samenvatting? De samenvatting blinkt uit in nuan-ce. Ze is lijn per lijn nagelezen door experts van overheden. De wetenschappers hebben een veterecht bij wijzigingen om zo de wetenschappelijke integriteit te waarborgen.

Tol blijkt de samenvatting zelf niet al te goed te hebben gelezen. Zo komt het feit dat warmere winters minder slaacht-offers kunnen maken wel aan bod, hoewel de Nederlander het tegenged beweert. Mogelijk heeft de man toch een andere agenda. Hij is gelieerd aan de website GWPF, van een van de bekendste Engelse klimaatscep-tici: Lord Lawson. De financie-ring van het GWPF is, net zoals die van veel klimaatsceptici, geheim. Maar het is intussen al zwaar op wit bewezen dat de olie-industrie miljoenen punt in berichtgeving die het VN-kli-maatpanel in diskrediet moet brengen. Is de plotse discussie over het 'alarmisme' van het IPCC toeval? Of is het een zoveel-se pogie om de publieke opi-nie zand in de ogen te strooien over de overvloedige consen-sus in de klimaatwetenschap?

Uit het derde deel van het IPCC-rapport, dat zondag ver-schijnt, zal blijken dat de kli-maatwetenschappers helemaal niet aan apocalypsiek doen. Het rapport stelt dat de eerste gevol-gen van de klimaatopwarming nog zijn te voorkomen. Het terugdringen van de vervuiling door broeikasgassen is econo-misch en technisch haalbaar. Het levert zelfs heel wat voorde-len op. Denk aan bijkomende jobs, een betere luchtkwaliteit en een veilige energievoorzie-ning. Maar dat betekent wel dat olie, gas en steenkool reserves grotendeels onder de grond moeten blijven. Het is die bood-schap, die zowel de Exxon als Poetins van deze wereld in hun portefeuille treft, die ervoor zorgt dat de aanvallen op het VN-klimaatpanel nog lang zul-len aanhouden.

Mathias Bienstman,
Voorzitter Klimaatcoalitie,
beleidsmedewerker
klimaat, energie en
mobiliteit, Bond Beter
Leefmilieu Vlaanderen

Edwig Van Hooydonck Waar is de wielertoerist gebleven?

De begeerte van de amateurwielrenner
is groter dan het gezond verstand: ziedaar de mens

Edwig Van Hooydonck is gewezen
professor en tweevoudig winnaar
van de Ronde van Vlaanderen.

W e hebben ze zien rijden, de diehards van de fiets, in de Ronde van Vlaanderen. Ze waren met zestienduizend en dan waren de inschrij-vingen nog beperkt, anders waren er dubbel zoveel amateurs geweest. Het overgrote deel daarvan rijd op peperdure carbonfietsen, met hightech truitrusting, hartslagmeter, gelle-tjes en gaspompe in de rugzak, alles pfo- bello in orde. Schitterend zicht toch? Maar kan het zo wel verder, kun je een evolutie afremmen of terugdraaien?

Bij de start van de klassiekers kijken de wielertoeristen (zijn het wel 'toeristen'?) zich de ogen uit op het professionele materiaal van de renners. Hun fietsen zijn ware juweel-tjes, amper nog te vergelijken met het mate-riaal waarmee wij, slechts twintig jaar gele-den, reden. De ingenieurs van de fietsfabrikanten werken koortsachtig om nieuwe technische snufjes te bedenken en uit te testen. Als alles goed bevondt is, pakken de Canellara's en de Boonens daarmee uit. De amateur kijkt ernaar, het water in de mond. Kan zijn budget dit aan? De drang, ik zou zelfs zeggen de begeerte, is wellicht gro-ter dan het gezond verstand. De fietsbedrij-ven verkopen, de handelaars verkopen, de commercie floreert.

Wie het toch een beetje onder controle

heeft, begint een zoektocht op het internet en komt al vlug bij Kapaza uit. De prijzen op de tweedehandsmarkt swingen de pan uit. Maar is deze evolutie te stoppen? We denken van niet. Zoals we ook niet denken dat het voortdurend verbeteren van het materiaal bij de profs te stuiten is. Dit is des mensen. Altijd sneller, beter, blitser!

Dérailleur

Ik heb een tijdje geleden het verhaal
gehoord van het versnellingsapparaat, de
dérailleur. Begin jaren dertig werd de dérail-

leur voor het eerst toegepast op de koersfiets. In vele wedstrijden werd ermee gereden, de wielerbond wist niet wat eraan te doen. Dus: toegelaten.

Maar de bejaarde organisator/stichter van de Tour de France, Henri Desgrange, wilde er niet van weten. Sommigen hielden voor dat dankzij het versnellingsapparaat iedereen even snel een berg op zou kunnen rijden. Desgrange vocht echter tegen de bierkaai. In 1937 liet hij de versnellingen toe en niemand heeft er ooit nog een probleem van gemaakt...

Kasseien

Hoe men het draait of keert, de amateurfiets-er die de altijd voortrazende hightech niet kan volgen, zal zich daarbij moeten neerleg-gen. De liefhebber-consuminderaar die niet wil volgen en een fiets twintig in plaats van twee seizoenen trouw blijft, zal vechten zoals Desgrange – tenminste, zolang het Vlaanderen voor de wind blijft gaan.

De wielersfabrikant zal altijd verder zoeken naar sneller, lichter, beter. Zelfs als dat gevaar zou opleveren voor de renner, wat wel nog bewezen moet worden. In een koers gaat het om ter snelst, dat is en blijft de essentie.

Zondag zullen er bij de start van Parijs-Roubaix misschien weer nieuwe snufjes het daglicht zien en kijken de fans, die straks op hun beurt over de kasseien rijden, opnieuw hun ogen uit. Maandag gaat ze er gegaran-deerd naar op zoek, bij de fietshandelaar of wellicht op Google. Zo zal het altijd blijven verder draaien, ook met de amateursport.

● De Koppenberg tijdens de Ronde van Vlaanderen voor wielertoeristen: hoogmis van duur materiaal en hightech. © PHOTONEWS

DE MORGEN • ZATERDAG 12 APRIL 2014

Wouter Duyck De aantijging van Bracke vraagt om antwoord

Laten we een onderscheid maken
tussen thuistaal, spreektaal en instructietaal

Wouter Duyck is professor
cognitieve psychologie
aan de Universiteit Gent.

S iegfried Bracke verzette zich in een opiniestuk in deze krant tegen het Gentse plan om andere talen dan het Nederlands toe te laten op de Vlaamse speelplaats (*DM 11/4*). Hij voegt eraan toe dat "Vlaanderen grosgriert in geleerden die feitelijk op wetenschap-pelijke basis achterstelling organiseren". Die aan-tijging vraagt om een correctie. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat onderwijs in de moedertal wel degelijk positieve effecten kan hebben.

Het is belangrijk eerst een onderscheid te maken tussen de thuistaal, de spreektaal op school (de leerlingen), en de instructietaal (de leerkracht). Het Gentse plan gaat enkel over de spreektaal, terwijl Bracke in zijn argumentatie deze drie door elkaar haalt.

Wat betreft de thuistaal heeft Bracke een punt. Kinderen met een migratieachtergrond die thuis Nederlands spreken, doen het inderdaad veel beter op school (hijna een vol schooljaar voor-sprong) dan dezelfde groep die thuis geen Nederlands spreekt. In Gent betekent dit dat meer dan een derde van de leerlingen de schoolloop-baan met een aanzienlijke achterstand aanvat. Ouders dragen hier een grote, en te weinig bena-druchte, verantwoordelijkheid.

De overheid kan en moet deze kinderen in bescherming nemen door ze verplicht en volijds Nederlandstalig kleuteronderwijs op te leggen. De leeftijd waarop men een taal verwerft, is in onder-zoek steeds de beste voor-speller van het niveau dat men uiteindelijk bereikt. Hopelijk maakt een volgende regering eindelijk werk van een vervroe-ging van de leerpraktijk.

Frustratie

Het debat in Gent gaat hier echter niet over, maar over de spreektaal op de speelplaats. Onderzoek heeft hier niet veel over te vertellen. Dit is immers niet de plek waar taalachterstand ontstaat, of gremedeeld wordt. De hevige reacties overlij-

gen in grote mate het cognitieve belang van zo'n maatregel. Ze zijn eerder een uiting van frustratie ontrent een falend integratiebeleid dat op de school geïmplementeerd wordt.

De maatschappelijke veelaligheid is een feit. Het verkrampt najagen van een eentalige school is een ontkenning van die realiteit. De school als illu-sie van de perfecte samenleving die eentalig moet zijn, kinderen worden er niet beter van. Op de Gentse speelplaatsen mag best wat Turks klinken. Kinderen die zich beter voelen op school, leren ook beter. In New York kijkt men niet op van een woordje Spaans, op school, in de subway, op res-taurant. Veertig jaar geleden al volgden Mexicaanse immigranten in Californië Spaans onderwijs.

Dat brengt ons bij de instructietaal. Hier is wel veel wetenschappelijk onderzoek over. Doen anderstaligen het beter op school als ze in de moedertal les krijgen? Bracke noemt dit een waange-dachte. Robert Slavin, een niet-Vlaamse geleerde, verzamelde in 2005 in het tijdschrift *Review of Educational Research* alle onderzoeksgegevens ter zake. Zeventien gepubliceerde studies voldeden aan de strengste kwaliteitscriteria (controleklas-sen, enzovoort). Twaalf toonden positieve effecten van moedertaalonderwijs, vijf vonden geen effect.

Dus ja, onderwijs in het Turks kan zelfs het bereikte niveau van Nederlands verhogen, ook al lijkt dat tegenintuïtief. Het voordeel om onderwijs te volgen in een taal die men beter beheerst, over-stijgt het verlies aan Nederlandstalige input in de klas. Het voordeel is niet immens groot, maar wel in de goede richting. Ook voor tegendraadse bevindingen heeft de wetenschap haar rechten. Laat ons sluiten de maatschappelijke onvrede over gebrokkene integratie aanpakken, en niet projecteren op de speelplaats. Onderwijs moet vooral de kansen voor de cognitieve ontwik-keling van migranten optimaliseren. Dit zal op lange termijn hun integratie veel meer ten goede komen dan taalpolitie op school.

Ja, onderwijs in het Turks kan zelfs het bereikte niveau van Nederlands verhogen

Brief van de dag

Reageren?
lezers@demorgen.be

Embryo's : magische balletjes

Donderdag vond in het Europees Parlement een hoorzitting plaats over het burgerinitiatief One of Us (*DM 11/4*). De indianers bepleiten een verbod op de financiering van embryo-onderzoek met Europees geld. Ze beroepen zich op een uit-spraak door het Europees Hof van Justitie, dat de patentering van embryonaal stamcelonderzoek verbiedt omdat het zou ingaan tegen de mense-lijke waardigheid. Het discours van One of Us is niet nieuw: een menselijk embryo is een men-selijk wezen, net als u en ik, en aangezien we geen mensen opofferen voor het algemeen welzijn, is embryo-onderzoek immoreel. Duidelijk, toch?

Een embryo heeft menselijk dna en het leeft, we zullen dus niet ontkennen dat we hier met menselijk leven te maken hebben. Maar deze embryo's zijn geen miniatuursmensjes, wel bal-le-tjes cellen die kleiner zijn dan het punt aan het einde van deze zin en die niet kunnen denken, voelen of wat dan ook. Dat neemt niet weg dat er iets 'magisch' is aan een embryo, namelijk dat die kan uitgroeien tot een mens. Dit impliceert ech-ter niet dat we het moeten behandelen alsof het al een mens is, enkel dat we er zorgzaam mee moeten omgaan.

Dat is juist een argument om embryo's wel te gebruiken voor onderzoek. De magische kracht van embryonale cellen kan tot doorbraken in de geneeskunde leiden en staat ons toe om onder-zoek te verrichten op cellculturen in een schaalrij-

in het lab in plaats van in volgroeide mensen. Waarom moet dit onderzoek door Europa gefinancierd worden? Eerst en vooral omdat de belofte van stamcelonderzoek voor de genees-kunde van morgen enorm is. Zelfs zeer permis-sieve landen zoals België geven geen carte blan-che aan onderzoekers om embryo's te gebruiken. Elke aanvraag wordt onderzocht en beoordeeld door de Federale Commissie voor Onderzoek op Embryo's in vitro.

Ten tweede is deze financiering niet belangrijk omdat het onderzoek ethisch gevoelig ligt. Door publieke fondsen beschikbaar te stellen, kunnen universiteiten een voortrekkersrol spelen in plaats van privoednemingen. Het Europees Hof heeft niet geoordeeld dat embryonaal stamcel-onderzoek oneethisch is, wel dat de commerci-ële exploitatie ervan problematisch is. De enige manier om het onderzoek gaande te houden zon-der de commerciële factor is door overheidsfin-anciering. Het is niet enkel wettelijk dat de EU embryo-onderzoek blijft ondersteunen, het is ook de morele plicht van de Unie, niet ondanks het verbod op de patentering van embryonaal stamcelonderzoek – zoals One of Us poogt te argumenteren – maar net vanwege dat verbod.

Heidi Mertes en Guido Pennings
(Bioethics Institute Ghent, lid Federale
Commissie voor Onderzoek op Embryo's
in vitro), André Van Steirteghem
(professor-emeritus VUB en voorzitter
van deze Commissie). Deze opinie
vertolkt hun persoonlijk standpunt.

OPINIE • 7

AFLEVERING 2 / 8

Grote Vragen

Wat is de grote vraag van deze tijd? Filosofen uit België
en Nederland denken en delen wat hen wakker houdt.

Herman De Dijn Zijn wij de laatste mensen?

Herman De Dijn is emeritus hoogle-
raar van het Hoger Instituut voor
de Wijsbegeerte van de KU Leuven.
Hij is auteur van *Spinoza, De door-
nen en de roos* en van *Vloeiende
waarden, Politiek, zorg en onderwijs in de laat-
moderne tijd*.

D e moderne, wetenschappelijk-technische, industriële en econo-mische vooruitgang produceert op planetaire schaal neveneffecten die altijd maar minder te ont-kennen vallen. Dat leidt tot onge-rustheid, ook al beperkt die ongerustheid zich doorgaans tot de vraag of wij – vooral de wij van 'het Noorden' – onze welvaart in de toekomst wel in stand kunnen houden.

Daarentegen bestaat er nauwelijks aandacht voor de 'ideologische' (revolutie die pas de aller-laatste decennia echt zichtbaar geworden is. Het gaat om drastische veranderingen in onze manier van denken over de mens, over relaties, over leven en dood. Deze mentaliteitsverande-ring drukt men soms uit als het zegevieran van de laatste utopie, het neoliberale denken, waarin alles in dienst staat van het streven van het moderne subject naar een of andere vorm van winst en succes.

We moeten echter durven de volle maat te nemen van die mentaliteitsverandering. Het gaat om niets minder dan de door Nietzsche voor-spelde ontwaarding van alle (traditionele) waarden. Dit betekent natuurlijk niet dat de mens het nu zonder waarden kan of moet stellen. Wel dat de waarden 'vloeibaar' geworden zijn; ze zijn stiekem van aard veranderd, ze hebben hun 'trans-scendentie' verloren en zijn nu compleet onder-geschied aan de wil.

Alles wat als 'heilig' beschouwd werd, dat wil zeggen als *hors commerce*, wordt in principe loopbaar en verkoopbaar. Alles wat voorheen gezien werd als een waarde op zich, als onaan-tastbaar, wordt middel, object ook van techni-sche manipulatie. Het komt in dienst te staan van het individuele verlangen naar een 'kwaliteitsvol' leven – een verlangen sterk beïnvloed door markt en reclame. Dat geldt nu niet enkel meer voor natuurlijke of geproduceerde goederen en diensten, maar ook voor de mens zelf en alles wat 'des mensen' is. Het eigen lichaam, het eigen leven, de relaties die men heeft, zelfs de dood worden onderdeel van de projecten van het individu dat aan *zelf-management* doet. Dit vormt de terminale, laat-moderne uitbreiding van de moderne beheer-singwyl.

Deze evolutie van de geesten – zichtbaar vooral in 'gidslanden' zoals Nederland en België – is opmerkelijk. Zonder noemenswaardig protest wordt de nieuwe mentaliteit in de wetten zelf van het land verankerd. Zaken die nauwelijks enkele decennia geleden gewoon ondenkbaar waren, zijn nu algemeen geaccepteerd. Het enige waar het nog om lijkt te gaan in het leven is de eigen levenskwaliteit. Als die er naar het subjectieve

aanvoelen niet meer is, kan men er maar het best, met de nodige medische hulp, een einde aan maken. Kinderen en relaties zijn zaken waar men eigenlijk een recht op heeft en die ons dank-zij de nodige expertise naar onze wensen bezorgd kunnen worden. Het menselijke lichaam is slechts een biologisch organisme, ein-deeloos manipuleerbaar en verbeterbaar, een goetdiniig ook voor rechteerbare onderdelen. De mate waarin de geneeskunde in dienst komt te staan van *enhancement*, oprijding van allerlei 'capaciteiten', stijgt exponentieel. Het is onwaarschijnlijk dat het brede publiek echt beseft in wat voor revolutie we zijn terecht-gekomen. De nacht naar levenskwaliteit en beheersing van het leven schepet echter de maatschappelijke context waarin die revolutie prak-tisch zonder verzet doorgang vindt. Kritische geluiden ten aanzien van de laatmo-derne ontwikkelingen zijn marginaal. De meeste intellectuelen staan, zoals gewoonlijk, aan 'de goede kant', ditmaal de kant van de vlucht voor-uit. Dat mag verwondering wekken, aangezien vandaag toch heel wat aandacht uitgaat naar (bio-)ethiek en techniek.

De waarden zijn 'vloeibaar' geworden; ze zijn stiekem van aard veranderd, ze hebben hun 'transcendentie' verloren zijn nu compleet ondergeschied aan de wil

Prominente techniekfilosofen pleiten nu echter vooral voor een – in hun eigen woorden – 'ethi-sche begeleiding' van de techniek. Maar die 'begeleiding' komt vooral neer op een 'accommo-datie' aan ontwikkelingen die toch niet te stop-pen zouden zijn. De ethiek waarvan sprake is, is juist zoals de gangbare bio-ethiek, een abstracte ethiek uitgaande van criteerische principes van-waartuit men zowat alles kan goedpraten.

Volgens prominente bio-ethici is bijvoorbeeld – het is maar één voorbeeld – het 'taboe' op het dode menselijke lichaam compleet uit de tijd. Het dode lichaam is eigenlijk slechts biologische rest of grondstof, niet iets dat rituele eerbied ver-dient. Het besef van de heiligheid van het men-selijke lichaam, zelfs van het dode lichaam, was nochtans tot nu toe in alle culturen – uitzon-deringen als in het nazisme daargelaten – een van de grondslagen van een menselijke beschaving. Zijn we dan toch Nietzsche's laatste mensen' aan het worden?

'De Grote Vragen' is een achtdelige reeks naar aanleiding van de maand van de filosofie, Maandag Jean Paul Van Benedem: 'Wie of wat is de mens?'